

Z OBSAHU

Papež na Středním východě, str. 2

Reforma Benedikta XVI., str. 6

Modlitba posiluje rozum, str. 13

Meze popisu reality, str. 15

Tradice Otců

Z výkladu

svatého biskupa Augustina
na Janovo evangelium

[354–430]

Církev ví, že jí byl Bohem zvěstován a svěřen dvojitý život: jeden ve víře, druhý v přímém patření na Boha; jeden v čase pozemského putování, druhý ve věčnosti v přebývání s Bohem; jeden v námaze, druhý v odpočinutí; jeden na cestě, druhý v domově nebeské vlasti; jeden v činné práci, druhý v odměně nazírání na Boha.

První život představuje apoštol Petr, druhý Jan. Ten první zde na zemi trvá až do konce tohoto věku a na onom světě dochází svého cíle; ten druhý se má naopak naplňovat, až skončí tento věk, ale ani v budoucím věku nekončí. Proto Petrovi Kristus řekl: *Následuj mě*, o Janovi však říká: *Jestliže chceš, aby zůstal, až přijdu, proč se o to staráš? Ty mě následuj!*

Následuj mě tím, že budeš snášet všechno časné zlo jako já. Jan ať zůstane, dokud nepřijdu, abych odplácel věčným dobrem. A lze to říci ještě jasněji: Následuj mě dokonalým životem a říd se přítomným příkladem mého utrpení. A započaté poznání ať zůstane, dokud nepřijdu. Má se naplnit, až přijdu.

Krista totiž následuje až na práh smrti plnost svatě trpělivosti. Plnost poznání však zůstává, dokud nepřijde Kristus; teprve pak jej zjeví. Zde v zemi smrtelníků totiž zakoušíme zlobu tohoto světa. Tam v zemi živých budeme patřit na dobrotu našeho Pána. Celá svatá církev, Kristova nevěsta, musí překonat tyto přítomné zkoušky a uchovat se pro onu budoucí blaženost.

Pravá víra nezužuje mysl

Papež zahájil cestu po Středním východě

Návštěva Benedikta XVI. v Jordánsku vyzněla pozitivně. Papeži se zde daří kontakt s umírněnými islámskými vůdci. Jordánská vláda se snaží o toleranci a určitou míru náboženské svobody; papež ocenil roli, jakou v tomto postojí hraje dnešní král Abdulláh a předtím jeho otec král Husejn. Králův bratranec princ Gazhí bin Muhammad bin Talál zaštilil iniciativu 138 islámských učenců, kteří napsali papeži a dalším křesťanským vůdcům dopis žádající o zesílení dialogu. Iniciativa má název „Společný svět“ a začíná už nést ovoce: křesťanští a islámští lídři se scházejí, vyměňují si myšlenky a společně odzuzují náboženský extrémismus.

I když některé extrémistické skupiny stále vyčítají papeži jeho „řezenskou přednášku“, držel se Benedikt XVI. i zde její hlavní teze – totiž že náboženský dialog je možný jen tam, kde všechny zúčastněné strany respektují nároky rozumu. Zopakoval, že ti, kdo věří v jednoho Boha, vědí, že lidský rozum je Jeho dar a že dosahuje svého vrcholu tam, kde ho zalévá světlo Boží pravdy. „Pravá víra,“ řekl papež, „nezužuje mysl, ale naopak rozšiřuje horizont lidského chápání.“

V době uzávěrky čísla papež teprve zahajoval cestu po Izraeli, o které budeme podrobně referovat v dalším čísle.

Michaela Freiová

Benedikt XVI. s jordánským králem Abdulláhem a královnou Ranjou

Foto: www.zimbio.com

PAPEŽ NA STŘEDNÍM VÝCHODĚ

Benedikt XVI. na Středním východě

Zprávy z apoštolské cesty papeže Benedikta XVI. do Svaté země (8. – 15. 5. 2009)

Privítání na letišti Queen Alia v Ammánu

Foto: www.zimbio.com

První den

Papež v pátek 8. 5. odpoledne přistál v jordánském Ammánu; přivítal ho král a další představitelé země. Úvodem papež zdůraznil, že přichází jako poutník uctít svatá místa. Poděkoval za to, že jordánští katolíci mohou konat veřejné bohoslužby a stavět kostely, což svědčí o úctě Jordánska k náboženství. Zdůraznil potřebu náboženské svobody i přání, aby se lidská důstojnost respektovala všude na světě. Připomněl nedávné katolicko-muslimské fórum a vyjádřil naději v dobré vztahy mezi křesťany a muslimy.

Pak papež navštívil centrum pro sociální rehabilitaci invalidů *Regina Pacis*, kde pochválil práci sester comboniánek i laických pracovníků. Zopakoval, že přichází jako poutník a řekl: „Každý z nás je poutníkem. Všechny nás to táhne dopředu po Boží cestě – někdy z bázně a úzkostí, ale vždycky s nadějí. Víím, že mnozí z vás na cestě sem prošli utrpením. [...] A je zásluhou tohoto centra, že prosazuje správné místo postižených ve společnosti.“

VIS

Druhý den

Prvním bodem programu druhého dne pouti Benedikta XVI. po Svaté zemi

byla hora Nebo, z níž hleděl Mojžíš na Zaslíbenou zemi, potom posvěcení základního kamene první katolické univerzity arabského světa v Madabě, návštěva mešity a setkání s muslimskou obcí a podvečerní nešpory s kněžími, řeholnicemi a seminaristy pěti katolických ritů.

Vrcholek hory Nebo ve výšce 806 metrů nad mořem je od roku 1932 ve správě františkánů z kustodie Svaté země. Ti se zasadili o provedení archeologických prací, během nichž byla objevena Mojžíšova bazilika ze 4. století nebo pět kostelů s nádhernými mozaikovými podlahami.

Po návštěvě baziliky na hoře Nebo Svatý otec projel ulicemi města Madaba a pak požehnal základní kámen zdejší nové univerzity. Ta bude otevřená křesťanům i muslimům. Univerzita v Madabě bude – papežovými slovy – mít tři cíle: „Rozvojem talentů a ušlechtilých vloh budoucích generací studentů je připravit pro službu širšímu společenství a pozvedne jejich životní standard. Tím, že bude studentům předávat poznání a všteřovat jim lásku k pravdě, značně napomůže tomu, aby přilnuli ke zdravým hodnotám, a bude rozvíjet jejich osobní svobodu. Tato intelektuální formace konečně

zjemní jejich kritické schopnosti, rozptýlí nevědomost a předsudky a pomůže jim osvobodit se ze zajetí, do kterých je uvrhují staré i nové ideologie. Výsledkem takového procesu bude univerzita, kde se nejen upevňuje přilnutí k pravdě a k hodnotám dané kultury, ale především pěstuje porozumění a dialog.“

Víra v Boha totiž ve skutečnosti nepotlačuje hledání pravdy, ale naopak je povzbuzuje.

Tato první katolická univerzita v arabském světě je výrazem obrovského úsilí, které katolická církev v Jordánsku věnuje výchově. Katolíci zde spravují 97 základních a 26 středních škol, na nichž studuje více než 30 000 studentů nejen křesťanského vyznání.

Z Madaby se pak papež vrátil do Ammánu, aby se setkal s představiteli islámu. V podvečer předsedal modlitbě nešpor s kněžími, řeholníky, řeholnicemi, seminaristy a zástupci církevních hnutí v katedrále svatého Jiří melchitské katolické církve. V ní Svatého otce přivítal patriarcha Řehoř III. Laham sídlící v Damašku. Nešpory byly slouženy v řeckomelchitském ritu.

RaVat

Třetí den

Třetí den papežovy návštěvy Jordánska vyvrcholil dopolední mší svatou na stadionu v Ammánu. V podvečer Benedikt XVI. požehnal základní kameny kostelů latinského a melchitského ritu u řeky Jordán, v místech kde působil svatý Jan Křtitel.

V Ammánu se konala první mše svatá na otevřeném prostoru v arabském světě. Navíc křesťané, kterých je v Jordánsku asi 3 %, měli poprvé příležitost slavit mši svatou v neděli dopoledne. V muslimském Jordánsku je totiž neděle normálním pracovním dnem. Vláška proto vyhlásila mimořádné pracovní volno, aby umožnila křesťanům účast. První věřící sem začali přicházet již v půl páté ráno. Přestože se dovnitř vzhledem ke kapacitě 25 tisíc míst k sezení nedostali úplně všichni, pří-

PAPEŽ NA STŘEDNÍM VÝCHODĚ

tomno jich nakonec bylo podle oficiálního odhadu kolem 30 tisíc.

Spolu s Benediktem XVI. koncelebrovali všichni patriarchové Svaté země. Eucharistii v latinském ritu s použitím zejména arabštiny, angličtiny a latiny, pokud jde o samotnou bohoslužbu oběti, provázela liturgická hudba v podání sboru a orchestru dirigovaného muslimským dirigentem. Jednotlivé zpěvy odrážely tradice všech v Jordánsku přítomných ritů. Svatého otce nejprve v úvodu pozdravil anglicky a arabsky latinský patriarcha Jeruzaléma Fouad Twal.

Úvodním liturgickým pozdravem Božího lidu v arabštině zahájil Benedikt XVI. liturgii slova, která pak vyvrcholila evangeliem a homilií Svatého otce.

„Jako nástupce svatého Petra, jemuž Pán svěřil péči o své stáde (srov. Jan 21,15-17), jsem dlouho čekal na příležitost, kdy před vámi stanu jako svědek vzkříšeného Spasitele a povzbudím vás k vytrvalosti ve víře, naději a lásce, ve věrnosti starobylým tradicím a jedinečným dějinám křesťanského svědectví, které vás spojuje s dobou apoštolů. Zdejší katolické společenství je hluboce zasaženo těžkostmi a nejistotami, které jsou společné všem obyvatelům Blízkého východu. Nikdy nezapomeňte na onu velkou důstojnost, která vyplývá z vašeho křesťanského dědictví, a neztraťte nikdy smysl pro lásky-

Na hoře Nebo

Foto: www.zimbio.com

Mše svatá na stadionu v Ammánu – přinášení darů

Foto: www.zimbio.com

plnou solidaritu vůči všem svým bratrům a sestřím v Církvi na celém světě.“

V Jordánsku se tuto neděli slavil Den modliteb za povolání. Papež se v souvislosti s tím obrátil přímo k mladým lidem: „Vybízím dnes zde přítomný zástup mládeže, aby uvažovali nad tím, jak je Pán povolává, aby ho následovali a budovali jeho Církev. Ať už skrze kněžskou službu, zasvěcený život nebo svátost manželství si Ježíš přeje, abyste naslouchali jeho hlasu a pracovali pro růst jeho království.“

Po mši svaté se pak Svatý otec odebral na latinský vikariát, kde následoval společný oběd s patriarchy a biskupy Svaté země. Odtud se pak přesunul zpět na nunciaturu.

Posledním bodem nedělního papežova programu v Jordánsku byla návštěva 50 km vzdálené Betánie, o které svatý Jan v evangeliu říká, že je „za řekou Jordán“, a kde uděloval křest Jan Křtitel. Místo se nachází 350 m pod hladinou Středozemního moře několik kilometrů do místa, kde se řeka Jordán vlévá do Mrtvého moře, které je v arabských rukopisech nazýváno „Lotovo moře“. Papeže zde neplánovaně přivítal král Abdulláh a královna Ranja spolu s princem Ghazi bin Muhammad bin Találem. Spolu s královským párem se pak Benedikt XVI. vydal ve speciálním voze na elektrický pohon na obhlídku rozsáhlého archeologického areálu v Betánii. Svatý otec požehnal základní kameny dvou kostelů latinského

a melchitského ritu. Spolu s nimi povolila jordánská vláda stavbu i dalších tří kostelů, aby tak každý liturgický ritus, působící v Jordánsku, mohl mít na tomto místě svůj vlastní chrám. Vybudován bude rovněž poutní dům.

Arabská média sledují průběh papežovy návštěvy velmi detailně. Jak televize *Al Arabiya*, tak *Al Jazeera* přenášejí veřejná vystoupení Benedikta XVI. Zejména sobotní návštěva papeže v mešitě a setkání s muslimskou obcí se pochopitelně těšila velkému zájmu. Arabský tisk tuto událost široce komentuje. Jordánský tisk kritizoval islámské radikály, kteří vyzývali k bojkotu papežovy návštěvy. Libanonský deník *An-Naghar* píše: „Papež vstupuje do mešity na znamení otevřenosti vůči muslimům.“ Podobně to komentuje jordánský *Al-Rai* jako „jasný signál vzájemného respektu mezi náboženstvími“. Panarabský deník *Hayat* zdůrazňuje papežovo úsilí „upevnit mír v Iráku a chránit tamější křesťany“. Saúdskoarabský deník *Asharq al-Awsat* dokonce napsal, že odmítnutí papežské návštěvy v Jordánsku extrémistickou organizací Muslimských bratří je „znaméním politického oportunismu, jež je srovnatelné s odmítnutím, které vyjádřili extrémní izraelští rabíni“.

Ra Vat

Čtvrtý den

Na letišti v Ammánu se papež naposled pozdravil králem Abdulláhem II., který prohlásil, že doufá, že to není pape-

PAPEŽ NA STŘEDNÍM VÝCHODĚ

V památníku Jad Vašem

Foto: www.zimbio.com

žova poslední návštěva a Benedikt XVI. poděkoval za vřelé přijetí, za práci státních orgánů, věřících a dobrovolníků na hladkém průběhu nabitého programu. Zvláště poděkoval médiím za zprostředkování slavností těm, kdo se jich nemohli účastnit osobně.

Na izraelském letišti Ben Gurion ho přivítal prezident Šimon Peres a premiér Netanyahu. Benedikt XVI. poděkoval prezidentu Šimonu Peresovi za přijetí a příležitost vykonat pouť do země, která byla posvěcena kroky patriarchů a proroků, do země, kterou mají křesťané v obzvláštní úctě jako dějiště života, smrti a vzkříšení Ježíše Krista. „Řadím se do dlouhého zástupu křesťanských poutníků přicházejících na tato místa,“ řekl papež.

Odpoledne papež navštívil památník Jad Vašem. Památník je umístěn v Jeruzalémě, na hoře Har Hazikaron (Hoře Pamatování). Jde o rozsáhlý komplex budov, pomníků a soch. Posláním památníku je dokumentovat historii židovského národa v období holokaustu a uchování památky na šest milionů židovských obětí tohoto období. Založen byl v roce 1953. Součástí památníku je největší a nejobsáhlejší archiv dokumentů o holokaustu na světě. Je v něm shromážděno více než 62 milionů stran dokumentů, přes 267 tisíc fotografií a několik tisíc dokumentárních filmů.

Památník také obsahuje jmenný seznam obětí holokaustu. Je zde také

uložena krypta s popelem obětí. Byla postavena jako připomínka všech Židů, kteří zahynuli v koncentračních táborech. Tvoří ji jediná budova připomínající krematorium. V podlaze jsou vyryta jména táborů smrti osvětlovaná věčným ohněm. Ačkoli je Pamětní dvorana nejčastějším místem pietních akcí v Jad Vašem, nikdy se v ní nepronáší proslovy. Jediní, kdo zde přednesli své promluvy, byli Jan Pavel II. a nyní Benedikt XVI.

Čtvrtý den pouti po Svaté zemi zakončil Svatý otec setkáním s organizátory mezináboženského dialogu v Papežském institutu Naší Paní Jeruzalémské. Přítomni na něm byli křesťané, židé, muslimové, drúzové, samaritáni a zástupci dalších náboženských vyznání.

Po promluvě papeže promluvil zástupce Velkého muftího šejk Tayssir Attamimi, který využil příležitosti a neplánovaně vystoupil na pódium, odkud arabsky přednesl ohnivou kritiku Izraele, která protiřečila duchu mezináboženského dialogu. Latinský patriarcha Twal se jej pokusil přimět k ukončení projevu, ale nepodařilo se mu to. (K podobnému incidentu došlo při stejné příležitosti také během návštěvy Jana Pavla II. v roce 2000.) Vatikánský tiskový mluvčí O. Lombardi vyslovil politování nad incidentem a naději, že nenaruší mezináboženský dialog na pouti Benedikta XVI. ve Svaté zemi.

RaVat

Židovští představitelé vítají papeže v Izraeli

Deník *HaArec* uveřejnil 11. května oznámení, v němž židovští rabíni a někteří laici vítají papeže do Svaté země. Dosud se k němu připojilo 160 rabínů z USA i Izraele. Říká se v něm mj.:

„Společné duchovní dědictví křesťanů a židů je bohaté; proto bude Svatý synod podporovat vzájemné poznání a úctu, především cestou biblických a teologických studií a bratrského rozhovoru. (Nostra aetate).“

„V tomto duchu Vás a Vaši mírovou misi srdečně vítáme v Izraeli. Jednohlasně se zasazujeme o mezináboženský dialog i o to, aby se otevřely další cesty ke vzájemnému poznání mezi katolíky a židy na celém světě. A kde jinde by se měl tento vztah znovu dosvědčit než ve Svaté zemi, kterou obě náboženství pokládají za své společné dědictví. – Mír s Vámi.“

Kathnet

Suverenita nad svatými místy

V Izraeli opět probíhá debata o tom, zda stát předá suverenitu nad svatými místy křesťanství Vatikánu. Prezident Šimon Peres je pro. Ministr vnitra Eli Jišai je proti: není ochoten obětovat suverenitu Izraele, i když jde jen o symbolickou záležitost.

Šlo by o kostel Zvěstování Panny Marie v Nazaretu, refektář na hoře Sion, kde měl Ježíš slavit poslední večeři, Getsemanskou zahradu, horu Kristova zjevení a kostel Rozmnožení chlebě.

Diskuse se táhne už dvanáct let. Pokud by Vatikán tato místa převzal, zodpovídal by i za údržbu infrastruktur, např. silnice, elektrinu a odvod odpadní vody.

Kathnet

Texty papežových promluv naleznete v tomto čísle RC Monitoru. V dalším čísle pak otiskneme informace o následujících dnech programu papežovy cesty po Středním východě.

RC Monitor si můžete objednat na adrese: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz. Máte-li zájem o pravidelné zaslání zpráv e-mailem, můžete se zaregistrovat na internetových stránkách <http://res.claritatis.cz>.

ZPRÁVY

Ve Vatikánu o lidských právech

Ve Vatikánu začalo 30. dubna plenární zasedání Papežské akademie sociálních věd. Jeho tématem byla Církev a práva člověka. Pozornost byla soustředěna na současné ohrožení práv člověka. Je tím míněno jejich postupné podřizování měnící se vůli většiny a v důsledku toho také postupné doplňování těchto práv o další uměle vynalézaná práva, jako např. tzv. „právo“ na interrupce nebo nároky některých homosexuálů na zákonný statut společného soužití a adoptování dětí. Podle mínění kancléře akademie mons. Marcela Sancheze Sorondo je třeba znovu postavit práva člověka na pevný základ, který jim v minulosti dodalo křesťanství.

„Hlavním problémem je základ lidských práv, poněvadž chybí-li určitá vize a pokud nestojí na přirozeném zákoně, věčném zákoně a v podstatě vlastně na Bohu, ztrácí soudržnost a jsou vystavena stále novým interpretacím a modifikacím. A samozřejmě, pokud jsou závislá jenom na pozitivním právu, tedy na tom, co odhlasuje většina, mohou se

mezi nimi objevit i práva falešná. Zásadní otázkou je zde samotné pojetí lidské osoby, která, jak známo, vychází z reflexe Církve o Nejsvětější Trojici. Samotný pojem osoby je totiž výtvorem křesťanství, stejně jako pojem svobody. Jiné civilizace nemají koncepci svobody, dokonce ani ta řecká ji neměla. Mohli bychom říci, že všechna práva člověka v podstatě plynou z Kristova poselství. Již v době objevení Ameriky někteří teologové v Salamance mluvili o právu národů, založeném na přirozeném zákoně. Nejvíce proto dnes znepokojuje fakt, že práva člověka ztrácí teologický horizont. Ten může být přirozený, tedy založený na přirozeném zákoně, anebo také nadpřirozený. Za takovéto situace hrozí právům člověka jejich kompletní rozklad.“

Zasedání Papežské akademie sociálních věd skončilo 5. května. Z České republiky se účastnil prof. Lubomír Mlčoch, který vystoupil v sekci zabývající se vztahem lidských práv a globalizace.

RaVat

Církev ve Svaté zemi

Před papežskou poutí do Svaté země byla publikována statistika o počtech katolíků v Jordánsku, Izraeli a na palestinských územích.

V Jordánsku je katolíků 1,91% (109.000 z 5.720.000 obyvatel). Jsou zde čtyři biskupové, 103 kněží a 258 řeholníků. Církevní školství od mateřských škol po střední – navštěvuje 30.595 žáků; škol je 123. Církev vede dvě nemocnice, jednu kliniku, jedno poradenské centrum pro rodinu, tři centra pro vzdělávání

a sociální rehabilitaci.

V Izraeli včetně palestinských území je 1,81% katolíků (130.000 z 7.180.000). Je zde 11 biskupů, 406 kněží, 1.171 řeholníků. 192 středisek katolického vzdělání od školek po univerzity navštěvuje 43.876 studentů. Církev vede 11 nemocnic, 10 klinik, 9 starobinců, 11 sirotčinců a jeslí, čtyři centra pro vzdělávání a sociální rehabilitaci, a dvě další instituce.

VIS

Papež v Abruzzách

V úterý 28. dubna přijel papež do oblasti Abruzzo, kterou postihlo zemětřesení 6. dubna; při něm zahynulo 300 lidí a tisíce byly zraněny.

Papež mluvil s lidmi, kteří žijí v prozatímních útlucích. „Moje nevýznamná přítomnost mezi vámi je hmatatelným znamením, že Kristus vstal z mrtvých a neoslyší pláč rodin, které ztratily všechno. Jeho zřetelná odpověď přichází pro-

střednictvím lidské solidarity,“ řekl papež.

V bazilice *Collemaggio* v Aquile se papež krátce pomodlil před rakví s ostatky svatého papeže Celestina V., která katastrofu přestála. Pozdravil studenty koleje, kde zahynulo mnoho jejich kolegů. Sešel se také se starosty a faráři 49 nejpostiženějších obcí. Setkal se i se záchranáři, hasiči, vojáky a dalšími pomocníky.

VIS

Argentina: výhrůžky knězi, který mluví proti dekriminalizaci drog

P. José Maria di Paola, který publikoval dokument, v němž si kněží stěžují na „faktickou dekriminalizaci drog“, dostává výhrůžky smrti. Pomocný biskup Oscar Ojea sloužil mši svatou na jeho podporu: koncebrovalo 12 kněží, kteří působí v tzv. Domech rychlé pomoci. P. di Paola vystoupil s prohlášením, že „všichni chceme, aby mládež rostla ve víře, chodila do školy a měla životní cíle“.

Mše svaté se zúčastnily tisíce věřících a P. di Paola dostává projevy podpory pro sebe i pro zveřejněný dokument. Kněží pracující se závislými prohlašují, že požívání drog není jen věcí hlavního města, ale šíří se po celé zemi. Mluví otevřeně o mocných skupinách, které mají na drogách zájem. I další kněží, kteří pracují se závislými na ulicích a nabízejí jim pomoc na farních klinikách, dostávají výhrůžné dopisy.

Fides

Bangladéš: náboženští představitelé proti násilí

Katedra světových náboženství univerzity v Dháce uspořádala setkání na téma „Imámové a faráři o jednotě v různosti“. Přítomno bylo 30 křesťanských farářů, 30 imámů a experti z obou stran. Přítomen byl i dhácký arcibiskup.

Řečníci zdůraznili potřebu dialogu a zavrhlí jakoukoli jednostrannou izolaci, jakou je islámský extrémismus. Jen mezináboženský dialog vede k míru. Připomněli některé shody (hodnocení Marie a Ježíše v koránu).

Arcibiskup Costa připomněl, co řekl papež bangladéšským biskupům při jejich návštěvě *ad limina*, totiž že mají vést dialog s „trpělivým úsilím“, jež podstatně patří k poslání Církve.

V Bangladéši už nějakou dobu stoupá islámské násilí: k bombovým útokům došlo v 63 ze 64 distriktů, napaden byl i katolický kostel. Vánoce i Velikonoce se slavily pod policejní ochranou, protože byla obava z útoků.

Asia News

POHLED Z ŘÍMA

Reforma Benedikta XVI.

Kardinál Canizares objasňuje papežovy liturgické inovace

Pastýřská hůl Pia IX. jako symbol zakotvení v tradici Církve

Foto: www.zimbio.com

Vatikánská kongregace pro liturgii má už několik měsíců nového prefekta. Tentokrát do této funkce, v Církvi jedné z nejdůležitějších, nebyl povolán ani starý kurialista, ani bývalý diplomat, ale muž zvenku, španělský primas, kardinál Antonio Canizares, v každém případě důvěryhodný člověk Benedikta XVI., pro své teologické názory nazývaný „malý Ratzinger“.

Po několika týdnech zdrženlivosti kardinál Canizares nechal vystoupit na povrch, co si myslí o té oblasti života Církve, kterou se má z papežovy vůle nyní zabývat. Učinil tak způsobem dosti osobitým, totiž v předmluvě ke španělskému vydání knihy P. Nicolý Buxe „Reforma Benedikta XVI.“. Snad tím chtěl naznačit, že podepisuje názory autora na téma papežova reformního počínání. Ale o to nejde. Přejdeme přímo k úvahám

kardinála Canizares.

První část koncilní konstituce o liturgii nevěla věřícím do srdce, píše španělský kardinál. Obnova liturgie byla potřebná, ale velmi často se nepodařila. Po koncilu došlo ke změně forem, avšak liturgie sama obnovena nebyla. K reformám často vedlo pouhé volání po změně. Mnozí je pochopili jako určitou desakralizaci mše, přetrhání vazeb k minulosti, která byla náhle vnímána negativně, jako cosi přestárlého. Označení „předkoncilní“ se stalo nadávkou. Kolik kněží bylo oceňováno jako zpátečníci nebo protikoncilní jen proto, že zbožně nebo slavnostně sloužili eucharistii!

Tak vypadá podle kardinála Canizares situace v pokoncilní Církvi. Podstatnou změnu ovšem zavádí *motu proprio* Benedikta XVI. *Summorum Pontificum*. Významné je, že jeho cílem nebylo jen

učinít zadost postulátům následovníků arcibiskupa Lefébvre, ale otevřít všem věřícím, zejména těm, kteří pradávňý ritus ještě neznají, bohatství liturgie západní Církve. Odtud kardinálova pobídka, aby také kněží a věřící, kteří nejsou spojeni s mimořádnou formou latinského obřadu, slavili čas od času liturgii podle předkoncilního misálu. Podle prefekta vatikánské Kongregace pro liturgii by se našla celá řada svátků, při kterých by stálo za to vracet se ke starému misálu. Zmiňuje konkrétně Svatý týden, a to proto, že v předkoncilní liturgii je zachováno mnoho obřadů a modliteb sahajících do raných dob Církve.

Kardinál Canizares upozorňuje také na protiekumenické vyznění diskuse doprovázející návrat předkoncilní liturgie. Kritika jejích protivníků totiž naneštěstí nejčastěji míří na ta místa, která sdílíme s východními církvemi, píše španělský kardinál. Navrhuje také, aby se teoretické i praktické seznamování s různými liturgiemi Církve stalo integrální součástí seminární formace. Tak bude možné – píše dále – vychovat novou generaci kněží, prostou předsudků.

Idea Benedikta XVI. obnovit liturgii skrze čerpání z dědictví minulosti je jedním z nejkontroverznějších tahů současného papeže. Někteří se proti němu staví otevřeně. Jiní jsou udiveni a neberou ho příliš na vědomí. Proto je tak podstatné jasné stanovisko nového prefekta vatikánské Kongregace pro liturgii, které jednoznačně ukazuje na záměry a počínání Petra v této oblasti.

Krzysztof Bronk

Krzysztof Bronk

Liturgické reformy Benedikta XVI. budí řadu kontroverzí. Někteří vystupují otevřeně proti nim, jiní je neberou na vědomí. Proto nový prefekt Kongregace pro liturgii mluví jasně o papežových záměrech.

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

Mše svatá na stadionu v Ammánu

Foto: www.zimbio.com

Věrnost Církvi ve Svaté zemi po vás žádá odvahu

Homilie Benedikta XVI. při mši svaté na stadionu v Ammánu

Draží bratři a sestry v Kristu, mám radost z toho, že na začátku své pouti do Svaté země mohu spolu s vámi slavit eucharistii. Včera jsem stál na hoře Nebo a hleděl na tuto velkou zemi, zemi Mojžíše, Eliáše a Jana Křtitele, zemi, v níž se starobylé Boží přísliby naplnily příchodem Mesiáše, našeho Pána Ježíše. Tato země byla svědkem jeho kázání a zázraků, jeho smrti a vzkříšení i seslání Ducha Svatého na Církev, svátost smířeného a obnoveného lidstva. Rozjímal jsem o tajemství Boží věrnosti a modlil se, aby Církev v těchto zemích byla utvrzena v naději a posílena ve svědectví zmrtvýchvstalému Kristu, Spasiteli lidstva. Opravdu, jak nám praví svatý Petr v dnešním prvním čtení, „v nikom jiném není spásy. Neboť pod nebem není lidem

dáno žádné jiné jméno, v němž bychom mohli dojít spásy“ (Sk 4,12).

Dnešní radostné slavení eucharistické oběti vyjadřuje bohatou rozmanitost katolické církve ve Svaté zemi. Všechny vás srdečně zdravím v Pánu! Děkuji Jeho blaženosti Fouadu Twalovi, latinskému patriarchovi Jeruzaléma, za zdvořilá slova na uvítanou. Srdečně též zdravím mladé lidi z katolických škol, kteří dnešní eucharistickou slavnost obohacují svým nadšením.

V evangeliu, které jsme právě slyšeli, Ježíš prohlašuje: „Já jsem pastýř dobrý... který dává za ovce svůj život“ (Jan 10,11). Jako nástupce svatého Petra, jemuž Pán svěřil péči o své stáde (srov. Jan 21,15–17), jsem dlouho čekal na příležitost, kdy před vámi stanu jako svědek vzkříšeného

Spasitele a povzbudím vás k vytrvalosti ve víře, naději a lásce, ve věrnosti starobylým tradicím a jedinečným dějinám křesťanského svědectví, které vás spojuje s dobou apoštolů. Zdejší katolické společenství je hluboce zasaženo těžkostmi a nejistotami, které jsou společné všem obyvatelům Blízkého východu. Nikdy nezapomeňte na onu velkou důstojnost, která vyplývá z vašeho křesťanského dědictví, a neztraťte nikdy smysl pro láskyplnou solidaritu vůči všem svým bratrům a sestrám v Církvi na celém světě.

„Já jsem pastýř dobrý,“ říká nám Pán, „znám svoje ovce a moje ovce znají mne“ (Jan 10,14). Dnes jsme v Jordánsku slavili Světový den modliteb za povolání. V rozjímání o evangeliu Dobrého Pastýře se modleme k Pánu, aby ještě více ote-

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

Foto: www.zimbio.com

vřel naše srdce a mysl svému volání. Ježíš „nás opravdu zná“, a to lépe než známe my sami sebe, a má s každým z nás svůj plán. Víme také, že ať nás povolá kamkoli, nalezneme štěstí a naplnění; nalezneme opravdu sami sebe (srov. Mt 10,39). Vybízím dnes zde přítomný zástup mládeže, aby uvažovali nad tím, jak je Pán povolává, aby ho následovali a budovali jeho Církev. Ať už skrze kněžskou službu, zasvěcený život nebo svátost manželství si Ježíš přeje, abyste naslouchali jeho hlasu a pracovali pro růst jeho království.

V druhém dnešním čtení nás svatý Jan vybízí, abychom „pohlédli, jak velikou lásku nám Otec projevil“, když z nás v Kristu učinil své adoptivní děti. Tato slova nás mají vést k vděčnosti za zkušenost Otcovy lásky, kterou jsme obdrželi ve svých rodinách, skrze lásku svých otců a matek, prarodičů, bratrů a sester. Během slavení letošního Roku rodiny přemýšlela Církev v celé Svaté zemi o rodině jako o tajemství lásky, která dává život, tajemství obsaženém v Božím plánu s jeho povoláním a posláním: vyzářovat božskou lásku, která je zdrojem a dovršením každé jiné lásky našeho života. Kéž každá křesťanská rodina roste ve věrnosti svému vznešenému povolání být pravou školou modlitby, kde se děti učí upřímné lásce k Bohu, kde zrají v sebekázni a pozornosti k potřebám druhých a kde jsou utvářeni moudrostí plynoucí z víry, aby přispívali k budování spravedlivější, bratrské společnosti. Silné křesťanské rodiny zdejších zemí jsou velkým dědictvím pře-

dešlých generací. Kéž jsou dnešní rodiny tomuto velkému dědictví věrné a nikdy jim nechybí hmotná ani morální podpora, kterou k uskutečnění své nezastupitelné role ve službách společnosti potřebují.

Důležitým aspektem našeho zamyšlení v letošním Roce rodiny byla zejména důstojnost, povolání a poslání žen v Božím plánu. Jak musí být Církev v těchto krajích vděčná za svědectví trpělivosti, lásky a víry nesčetných křesťanských matek, řeholních sester, učitelek, lékařek a ošetřovatelek! Za kolik toho vaše společnost vděčí právě všem těm ženám, které různým způsobem věnovaly svůj život budování pokoje a šíření lásky! Již od prvních stránek Bible vidíme, jak se muži a ženy, stvoření k obrazu Božímu, vzájemně doplňují jako správci Božích darů a jeho spolupracovníci při předávání daru jak fyzického, tak duchovního života našemu světu. Tato Bohem darovaná důstojnost a role žen nebyla naneštěstí vždycky dostatečně chápána a doceněna. Církev a společnost ve svém celku si musí být vědoma toho, jak naléhavě potřebujeme to, co můj předchůdce papež Jan Pavel II. nazýval „prorocké charisma“ žen (srov. *Mulieris dignitatem*, 29) jako nositelek lásky, učitelek milosrdenství a tvůrkyň pokoje, šířitelek něhy a lidství ve světě, jenž často posuzuje hodnotu osoby podle chladných kritérií zisku a užitečnosti. Církev ve Svaté zemi může svým veřejným svědectvím úcty k ženám a obranou vrozené důstojnosti každé lidské osoby významně přispět k rozvoji kultury pravého lidství a k vytváření civilizace lásky.

Drazí přátelé, vraťme se ještě k Ježíšovým slovům z dnešního evangelia. Mám za to, že obsahují zvláštní poselství pro vás, jeho věrné stádce v těchto krajích, kde kdysi přebýval. Tento „dobrý pastýř“ nám říká, že „dává za ovce svůj život.“ Na začátku mše svaté jsme prosili Otce, aby „nás posílil, abychom došli za svým vítězným Pastýřem“, který vytrval ve věrnosti Otcově vůli (srov. Vstupní modlitba, 4. neděle velikonoční). Odvaha Krista, našeho pastýře, kéž inspiruje a podporuje vaši každodenní snahu svědčit o křesťanské víře a uchovávat přítomnost Církev ve změnách společenského tkaniva těchto starobylých zemí.

Věrnost vašim křesťanským kořenům, věrnost poslání Církev ve Svaté zemi po vás žádají zvláštní druh odvahy: odvahu k přesvědčení zrozenému z osobní víry a ne pouhé společenské konvence či rodinné tradice; odvahu vstupovat do dialogu a pracovat společně s ostatními křesťany ve službách evangelia a solidarity s chudými, utečenci a oběti hlubokých lidských tragédií; odvahu budovat nové mosty a umožnit tak plodné setkání národů různých náboženství a kultur, které obohatí společenské tkanivo. To také znamená svědčit o lásce, která nás inspiruje k „obětování“ vlastního života ve službách druhým a tak odporuje myšlení těch, kteří ospravedlňují „odnímání“ nevinných životů.

„Já jsem dobrý pastýř; znám svoje ovce a moje ovce znají mne“ (Jan 10,14). Radujte se, protože Pán vás začlenil do tohoto stádce a každého povolal jménem! Následujte jej s radostí a nechte se od něho kamkoli vést! Ježíš ví, jakým výzvám musíte čelit, jaké zkoušky snášet a kolik dobra činíte v jeho jménu. Důvěřujte v něj, v lásku, kterou dává všem členům svého stádce, a vydávejte trvalé svědectví o vítězství jeho lásky. Kéž vás svatý Jan Křtitel, patron Jordánska, a Maria, Panna a Matka, podporují svým příkladem a modlitbou a vedou vás k plné radosti ve věčných pastvinách, kde budeme navždy zakoušet přítomnost Dobrého Pastýře a poznáme pravé hlubiny jeho lásky. Amen.

Přeložil P. Milan Glaser SJ
Česká sekce Radia Vatikán

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

Podporou výchovy hlásáme důvěru v dar svobody

Benedikt XVI. v Madabě

Ctihodní bratři v biskupské službě,
drazí přátelé,

mám velkou radost z toho, že mohu požehnat základní kámen Univerzity v Madabě. Děkuji Jeho blaženosti arcibiskupu Fouadovi Twal, latinskému patriarchovi Jeruzaléma, za přívětivá slova na uvítanou. Rád bych zároveň se zvláštním uznáním pozdravil Jeho blaženost emeritního patriarchu Michela Sabbah, jehož iniciativě a úsilí spolu se snahami biskupa Salima Sayegha tato nová instituce za mnoho vděčí. Zdravím též představitele státu, biskupy, kněze, řeholníky a věřící i všechny, kteří nás při tomto významném obřadu doprovázejí.

Jordánské království právem upřednostnilo úkol šířit a zlepšovat výchovu. Víím, že v tomto vznešeném poslání je obzvláště aktivní Její Výsost královna Ranja a její nasazení je pro mnohé inspirací. S nadšením vítám snahy lidí dobré vůle, kteří se zasazují v oblasti výchovy, a s uspokojením si všímám i oprávněné a kvalifikované účasti křesťanských, zejména katolických a pravoslavných institucí na společném úsilí. Právě na tomto pozadí katolická církev, za podpory jordánských úřadů, hodlá věnovat své síly a poskytovat v této zemi i jinde univerzitní vzdělání. Tato iniciativa je kromě toho odpovědí na žádosti mnoha rodin, spokojených s formací, jakou nabízejí školy řízené náboženskými institucemi. Právě tyto rodiny požádaly o podobnou možnost volby na univerzitní úrovni.

Chválím zakladatele této nové instituce za jejich odvážnou důvěru v dobrou výchovu jakožto první krok k osobnímu rozvoji i k pokoji a pokroku v tomto regionu. Univerzita v Madabě bude mít zajisté v tomto rámci na paměti tři důležité cíle. Rozvojem talentů a ušlechtilých vloh následných generací studentů je připraví pro službu širšímu společenství a pozvedne jejich životní standard. Tím, že bude studentům předávat poznání a vštěpovat jim lásku k pravdě, značně napomůže tomu, aby přilnuli ke zdravým

hodnotám, a bude rozvíjet jejich osobní svobodu. Tato intelektuální formace konečně zjemní jejich kritické schopnosti, rozptýlí nevědomost a předsudky a pomůže jim osvobodit se ze zajetí, do kterých je uvrhují staré i nové ideologie. Výsledkem takového procesu bude univerzita, kde se nejen upevňuje přilnutí k pravdě a k hodnotám dané kultury, ale především pěstuje porozumění a dialog. Jordánská mládež a jiní studenti z této oblasti vstřebají dědictví své vlastní kultury a dosáhnou přitom hlubšího poznání výdobytků lidstva, budou obohaceni jinými hledisky a formováni k porozumění, toleranci a pokoji.

Náboženství se deformuje, když je donuceno sloužit nevědomosti a předsudku, pohrdání, násilí a zneužívání. Nejedná se pak pouze o převrácené náboženství, ale též o deformaci lidské svobody, omezování a zatemňování myslí.

Právě tento typ „širší“ výchovy od institucí vyššího vzdělávání a od jejich kulturního prostředí, ať už světského či náboženského, očekáváme. Víra v Boha totiž ve skutečnosti nepotlačuje hledání pravdy, ale naopak je povzbuzuje. Svatý Pavel doporučoval prvním křesťanům, aby svou mysl otevřeli všemu, „co je pravdivé, co je čestné, co je spravedlivé, co je nevinné, co je milé, co slouží dobré pověsti, a o každou zdatnost nebo činnost, která si zasluhuje chválu“ (Flp 4,8). Samozřejmě, že se náboženství, stejně jako věda a technika, filosofie a každý projev našeho hledání pravdy, může i zkazit. Náboženství se deformuje, když je donuceno sloužit nevědomosti a předsudku, pohrdání, násilí a zneužívání. Nejedná se pak pouze o převrácené náboženství, ale též o deformaci lidské svobody, omezování a zatemňování myslí. Takový vý-

sledek není samozřejmě nevyhnutelný. Když podporujeme výchovu, bezpochyby hlásáme svou důvěru v dar svobody. Lidské srdce se může zatvrdit kvůli omezením svého prostředí, kvůli osobním zájmům a vášním. Avšak každý člověk je také povolán k rozvážnosti a celistvosti, k základní a nejdůležitější volbě dobra před zlem, pravdy před nepoctivostí, a v tomto úkolu mu lze pomoci.

Povolání k mravní celistvosti vnímá pouze člověk ryze náboženský, neboť Bohu pravdy, lásky a krásy nelze sloužit jinak. Zralá víra v Boha významně napomáhá získávání a správnému užívání poznatků. Věda a technika skýtají společnosti mimořádný prospěch a značně vylepšují kvalitu života mnoha lidských bytostí. To je bezpochyby i jedna z nadějí těch, kdo tuto univerzitu, jejíž motto zní *Sapientia et scientia*, podporují. Věda má ale zároveň své meze. Nemůže dát odpověď na všechny otázky, týkající se člověka a jeho bytí. Lidskou osobu, její postavení a smysl ve skutečnosti v rámci hranic vědy nelze obsáhnout. „Rozumová přirozenost lidské osoby se však zdokonaluje a má zdokonalovat moudrosti, která lidskou mysl jemně přitahuje k hledání a milování pravdy a dobra“ (srov. *Gaudium et spes*, 15). Užívání vědeckého poznání musí být vedeno světlem etické moudrosti. Taková moudrost inspirovala Hippokratovu přísahu nebo Všeobecnou deklaraci lidských práv z roku 1948 či Ženevskou konvenci a jiné chvályhodné mezinárodní dohody. Náboženská a etická moudrost, která odpovídá na otázky po smyslu a hodnotě, má proto v profesní formaci ústřední postavení. V důsledku toho pak ony univerzity, kde hledání pravdy jde ruku v ruce s hledáním toho, co je dobré a vznešené, poskytují společnosti nenahraditelnou službu.

S tímto vědomím povzbuzuji zejména křesťanské studenty Jordánska a sousedních oblastí, aby se zodpovědně věnovali řádné profesní a mravní formaci. Jste po-

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

S jordánským princem Gazhí bin Találem před mešitou Husajna bin Talála v Ammánu

Foto: www.zimbio.com

Kultivovat vírou potenciál lidského rozumu

Benedikt XVI. v mešitě Husajna bin Talála v Ammánu

Královská Výsosti,
Vaše excelence,
vážení pánové a ctěné dámy,

je mi velkým potěšením, že se s vámi dnes dopoledne mohu sejít v tomto nádherném prostředí. Rád bych poděkoval princovi Ghazímu bin Muhammad bin Találovi za jeho zdvořilá slova na uvítanou. Četné iniciativy Vaší královské výsosti na podporu dialogu a výměny mezi náboženstvími a kulturami oceňují všichni obyvatelé hášimovského království a všeobecně je uznává i mezinárodní společenství. Je mi známo, že se těmto snahám dostává aktivní podpory od ostatních členů královské rodiny i od vlády a že též nacházejí velkou odezvu v mnoha iniciativách spolupráce mezi obyvateli Jordánska. K tomu všemu bych rád vyjádřil svůj upřímný obdiv.

Místa kultu, jako je tato nádherná mešita Husajna bin Talála, pojmenovaná po váženém zesnulém králi, se jako klenoty vypínají vzhůru ze zemského povrchu. Budovy starobylé i moderní, velkolepé i nenápadné, všechny odkazují k božství, k Jedinému, který vše přesahuje, ke Všemohoucímu. Celá staletí přitahovala tato posvátná místa lidi do svého posvátného prostoru, aby se zastavili, modlili, uvědomili si přítomnost Všemohoucího a zároveň uznali, že my všichni jsme jeho tvory.

Právě proto si nemůžeme nedělat starosti s tím, že dnes stoupá počet lidí, přesvědčených o tom, že náboženství selhalo ve svém nároku být přirozeným tvůrcem jednoty a harmonie, výrazem společenství mezi lidmi a Bohem. Někteří totiž tvrdí, že náboženství je v našem světě nutně příčinou rozdělení, a prohlašují

proto, že čím méně veřejné pozornosti se náboženství bude věnovat, tím lépe. Jistě nelze popřít, že mezi vyznavači odlišných náboženských tradic existují neshody, napětí a rozdělení. Není však i přesto třeba uznat, že skutečným katalyzátorem napětí a rozdělení a nezdědky také násilí ve společnosti je ideologická manipulace náboženství, motivovaná někdy politickými důvody? Za této situace, kdy se odpůrci náboženství snaží jeho hlas nejen umlčet, ale nahradit jej svým vlastním hlasem, je více než citelně zapotřebí, aby věřící zůstali věrni svým principům a své víře. Muslimové a křesťané se dnes právě kvůli břemenu společných dějin, tak často poznamenaných nedorozuměními, musí zasadit o to, aby byli známi a uznáváni jako ctitelé Boha věrní v modlitbě, horliví jednat a žít podle Božích nařízení,

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

milosrdní a soucitní, důslední ve vydávání svědectví všemu, co je správné a dobré, a vždy pamětliví společného původu a společné důstojnosti každé osoby, která zůstává vrcholem stvořitelského Božího plánu se světem a dějinami.

Rozhodnutí jordánských pedagogů i náboženských a občanských představitelů zajistit, aby veřejná tvář náboženství mohla odrážet jeho pravou povahu, je hodno chvály. Příklad jednotlivců a společenství i nabízené kurzy a programy zjevují konstruktivní přínos náboženství pro jednotlivé výchovné, kulturní, sociální a ostatní charitativní sektory naší občanské společnosti. Něco z tohoto ducha jsem měl možnost osobně poznat i já. Včera jsem prožil setkání v rehabilitačním centru *Panny Marie, Královny pokoje*, kde křesťané a muslimové proměňují životy celých rodin a pomáhají jim k tomu, aby jejich handicapované děti mohly zaujmout náležité místo ve společnosti. Dnes ráno jsem požehnal základní kámen Univerzity v Madabě, kde budou mladí muslimové a dospělí křesťané bok po boku přijímat dobrodiní vyššího vzdělání, které je uschopní, aby spravedlivě přispívali k sociálnímu a ekonomickému rozvoji svého národa. Velká zásluha patří také četným iniciativám mezináboženského dialogu, podporovaného královskou rodinou a diplomatickým sborem, někdy i ve spolupráci s Papežskou radou pro mezináboženský dialog. Zahrnují v sobě pokračující práci Královských institutů pro mezináboženská studia a islámské myšlení, *Poselství z Ammánu* z roku 2004, *Mezináboženské ammánské poselství* z roku 2005 a nedávný list *Společné slovo*, který byl ohlasem na téma podobné tomu, o kterém jsem pojednal ve své první encyklice: nezníitelné spojení mezi láskou Boží a láskou k bližnímu i zásadní protiklad, jaký skrývá zneužívání Božího jména k násilnostem či diskriminaci (srov. *Deus caritas est*, 16).

Tyto iniciativy zřetelně vedou k většímu vzájemnému poznání a prosazují vzrůstající respekt jak k tomu, co je nám společné, tak k tomu, co chápeme odlišně. Měly by tedy vést křesťany a muslimy k ještě hlubšímu zkoumání podstatného vztahu mezi Bohem a jeho světem, abychom společně usilovali o harmonický soulad společnosti s božským řádem.

Spolupráce navázaná zde v Jordánsku představuje tedy pro tento region a vlastně pro celý svět povzbudivý a přesvědčivý příklad pozitivního a tvůrčího přínosu, který náboženství může a má občanské společnosti poskytovat.

Vážení přátelé, rád bych dnes připomněl úkol, na který jsem poukázal při různých příležitostech a který, jak pevně věřím, na sebe mohou křesťané a muslimové vzít zejména tak, že budou přispívat k výuce a vědeckému bádání i k občanské službě. Tímto úkolem je výzva, abychom v kontextu víry a pravdy kultivovali rozsáhlý potenciál lidského rozumu. Křesťané skutečně Boha kromě jiných způsobů popisují jako tvůrčí Rozum, který pořádá a vede svět. A Bůh nás obdařuje schopností, abychom se na jeho rozumu podíleli a jednali tak v souladu s tím, co je dobré. Muslimové ctí Boha, Stvořitele nebe a země, který mluvil k lidstvu. A jako věřící v jediného Boha víme, že lidský rozum je sám o sobě Božím darem a pozvedá se na vyšší úroveň, je-li osvícen světlem Boží pravdy. Když lidský rozum pokorně svolí, aby byl očištěn vírou, není ve skutečnosti nijak oslaben, ale naopak posílen v odporu vůči předsudkům a ve snaze přesáhnout vlastní omezení. Lidský rozum je tak posílen v závazku sledovat svůj vznešený cíl služby lidstvu, formovat naše nejhlubší společné touhy a namísto manipulace či omezování povzbuzovat veřejnou diskusi. Ryzí přilnutí k náboženství, jemuž je jakékoliv omezování naší mysli vzdáleno, proto rozšiřuje horizonty lidského porozumění. To chrání občanskou společnost před výstřelky nezvladatelného „já“, které tíhne k absolutizaci toho, co je konečné, a k zastíňování toho, co je nekonečné. Umožňuje také, aby svoboda byla uplatňována v souladu s pravdou, a obohacuje kulturu, když jí poskytuje vhled do všeho, co je pravdivé, dobré a krásné.

Takové pojetí rozumu, které lidskou mysl neustále nutí překračovat v hledání Absolutna sebe sama, je výzvou obsahující smysl pro naději i pro rozvážnost. Křesťané a muslimové jsou společně pobízeni, aby hledali všechno, co je spravedlivé a správné. Máme překročit své jednotlivé zájmy a povzbuzovat druhé, zejména státní úředníky a představitele,

aby činili totéž se stejným cílem, totiž získat hluboké uspokojení ze služby obecnému dobru i za cenu osobních ztrát. Je nám připomínáno, že všeobecná lidská práva mají svůj původ v naší společné lidské důstojnosti a právě proto platí stejně pro každého muže a ženu, bez ohledu na jejich náboženskou, sociální nebo etnickou příslušnost. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že právo na náboženskou svobodu přesahuje otázku kultu a zahrnuje právo – zejména menšin – na rovný přístup k pracovnímu trhu a k ostatním sféram občanského života.

Dříve než se rozloučím, chtěl bych ještě zmínit, že je mezi námi Jeho blaženost Emmanuel III. Delly, bagdádský patriarcha, kterého zde co nejsrdečněji vítám. Jeho přítomnost nám připomíná obyvatele sousedního Iráku, z nichž mnozí našli právě zde v Jordánsku útočiště. Úsilí mezinárodního společenství prosazovat společně s místními představiteli mír a smíření musí i nadále pokračovat, aby mohlo nést plody v životě Iráčanů. Vyslovuji své uznání všem, kteří podporují snahu o prohloubení důvěry a obnovu institucí a infrastruktury podstatných pro blaho tamější společnosti. Znovu náležitě prosím diplomaty a mezinárodní společenství, které reprezentují, i místní politické a náboženské představitele, aby vyvinuli veškeré možné úsilí a zajistili starobylému křesťanskému společenství oné ušlechtilé země základní právo na mírové soužití s vlastními spoluobčany.

Vážení přátelé, doufám, že city, které jsem dnes vyjádřil, v nás zanechají naději na budoucnost. Láska a povinnost vůči Všemohoucímu se neprojevují jenom v náboženském kultu, ale také v lásce a starosti o děti a mládež, vaše rodiny, a všechny občany Jordánska. Pro ně se namáháte a oni vás motivují, abyste kladli dobro každé lidské osoby do centra institucí, zákonů a funkcí společnosti. Kež rozum, povznesený a přitom pokorný před velikostí Boží pravdy, i nadále utváří život a instituce této země, aby tak mohly rozkvétat rodiny a všichni žít v pokoji, přispívat ke kultuře, která sjednocuje toto velké království, a zároveň z ní čerpat.

*Přeložil P. Milan Glaser SJ
Česká sekce Radia Vatikán*

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

Jejich jména jsou v paměti Všemohoucího

Benedikt XVI. v Jad Vašem

„Dám ve svém domě a na svých hradbách památník se jménem...

Dám jim jméno věčné, jež nebude vymýceno“ (srov. Iz 56,5).

Tento úryvek z knihy proroka Izaiáše obsahuje dvě prostá slova, která slavnostně vyjadřují hluboký význam tohoto váženého místa: *jad*, památník, a *šem*, jméno. Přišel jsem, abych se mlčky zastavil před tímto památníkem, vybudovaným na počest milionů Židů, zavražděných během děsivé tragédie *šoa*. Přišli o své životy, ale nikdy neztratí svá jména, která jsou nesmazatelně vepsána do srdcí jejich drahých, jejich druhů z vězení a těch, kteří se rozhodli již nikdy nedovolit, aby podobná hrůza ještě někdy zhanobila lidstvo. Především však jsou jejich jména trvale vepsána do paměti všemohoucího Boha.

Je možné okrást bližního o to, co mu patří, o vhodnou příležitost nebo o svobodu. Je možné utkat svůdnou síť lži a přesvědčit druhé o tom, že jisté skupiny lidí si nezasluhují úctu. Žádné úsilí však nikdy nemůže odejmout lidské bytosti *jméno*.

Písmo svaté nás učí o důležitosti jména, kterým se člověku ukládá jedinečné poslání nebo věnuje zvláštní dar. Bůh

nazval Abrama „Abrahamem“, protože se měl stát „otcem mnohých národů“ (Gn 17,5). Jakub byl nazván „Izraelem“, „protože projevil sílu vůči Bohu i lidem a obstál“ (srov. Gn 32,29). Jména vepsána do tohoto památníku budou mít navždy posvátné místo mezi nescetnými potomky Abrahamovými. Jejich víra byla zkoušena stejně jako víra jeho. Tak jako Jakub se i oni pustili do zápasu, aby rozpoznali záměry Všemohoucího. Kéž jména těchto obětí nikdy nevymizí! Kéž se jejich utrpení nikdy nepopírá, neznevažuje ani nezapomíná! A všichni lidé dobré vůle kéž bděle odstraňují z lidských srdcí všechno, co by mohlo vést k podobné tragédii!

Katolická církev je spojena s Ježíšovým učením a napodobuje jeho lásku ke každému člověku. Má proto hluboký soucit s oběťmi, které jsou zde připomínány. Stejně tak přichází ke všem, kteří jsou dnes vystaveni pronásledování z důvodů své rasy, barvy pleti, životního stavu nebo náboženství; jejich utrpení je i jejím utrpením a sdílí i jejich naději ve spravedlnost. Jako římský biskup a nástupce apoštola Petra znovu zdůrazňuji to, co řekli již mí předchůdci, totiž že Církev se bez ustání modlí a usiluje o to, aby v lidských srdcích už nikdy nekralovala nená-

vist. Bůh Abrahamův, Izákův a Jakubův je Bohem pokoje (srov. Žl 85,9).

Písmo nás učí, že jsme povinni připomínat světu, že tento Bůh žije, třebaže je někdy obtížné chápat jeho tajemné a nevyzpytatelné cesty. On se zjevil lidem a nadále v jejich dějinách působí. Pouze on vládne světu spravedlivě a podle práva soudí všechny národy (srov. Žl 9,9).

Podíváme-li se do tváří odrážejících se na vodní hladině nádrže, která mlčky stojí uvnitř tohoto památníku, nemůžeme se vyhnout myšlence na to, že každá z nich má jméno. Lze si jen představovat radostné očekávání jejich rodičů, když s rozechvěním čekali jejich narození. Jaké jméno tomuto dítěti dáme? Co z něho nebo z ní bude? Kdo si jen mohl představit, že budou odsouzeni k údělu tak slzavému!

Mlčky zde stojíme a v našich srdcích se ozývá jejich křik. Je to volání, které se pozvedá proti každému aktu nespravedlnosti a násilí. Je to věčné odmítnutí prolévání nevinné krve. Je to křik Ábela, stoupající ze země k Všemohoucímu. Ve vyznání nezlomné důvěry v Boha dejme hlas onomu křiku skrze slova z knihy Žalozpěvů, která jsou tak výmluvná pro židy i pro křesťany:

„Hospodinovo milosrdenství,
jež nepomíjí,
jeho slitování, jež nekončí.
Obnovuje se každého rána,
tvá věrnost je neskonalá.
„Můj podíl je Hospodin,“
praví má duše,
proto na něj čekám.
Dobrý je Hospodin k těm,
kdo v něho naději složí,
k duši, jež se na jeho vůli dotazuje.
Je dobré, když člověk potichu čeká
na spásu od Hospodina“ (3,22–26).

Draží přátelé, jsem hluboce vděčný Bohu i vám za poskytnou příležitost spočinout zde v tichosti: v mlčení, které vzpomíná, v mlčení, které se modlí, v mlčení, které doufá.

Přeložil P. Milan Glaser SJ
Česká sekce Radia Vatikán

S vrchním rabínem Jisrael Meir Lauem v Jad Vašem

Foto: www.daylife.com

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

S rabinem Shear Yashuv Cohenem v institutu Naší Paní Jeruzalémské

Foto: www.daylife.com

Modlitba posiluje rozum

Benedikt XVI. na mezináboženském setkání v Jeruzalémě

Draží bratři biskupové,
vážení náboženští představitelé,
drazí přátelé,

mám velkou radost z tohoto našeho setkání. Rád bych poděkoval Jeho blaženosti patriarchovi Fouadu Twalovi za laskavá slova na uvítanou, pronesená jménem všech přítomných. Opětuji tyto vřelé city a srdečně zdravím vás i příslušníky skupin a organizací, které zastupujete.

„Hospodin řekl Abramovi: ‚Vyjdi ze své země, ze svého příbuzenstva a ze svého otcovského domu do země, kterou ti ukážu.‘ ... Abram se vydal na cestu... a vzal s sebou svou ženu Sáráj“ (Gn 12,1–5). Vpád Božího povolání, které zahájilo dějiny našich tradic víry, se ozval v každodenním lidském životě. A dějiny, které z něj vyplynuly, se utvářely ne v izolaci, ale uprostřed setkání kultur: egyptské,

chetitské, sumerské, babylónské, perské a řecké.

Víra je vždy prožívána v nějaké kultuře. Dějiny náboženství nám ukazují, že společenství věřících postupně roste ve věrnosti Bohu a z kultury, se kterou se setkává, čerpá a přitom ji přetváří. Podle této dynamiky jednájí i věřící třech velkých monoteistických tradic: v souladu s hlasem Božím odpovídáme jako Abraham na jeho povolání a začínáme hledat naplnění jeho příslibů, snažíme se být poslušní jeho vůli a vytyčujeme cestu ve své vlastní kultuře.

Dnes, téměř čtyři tisíce let po Abrahamovi, se setkání mezi náboženstvími neuskutečňuje na rovině pouze zeměpisné. Některé prvky globalizace a zejména svět internetu vytvořily rozsáhlou virtuální kulturu, jejíž hodnota je tak pro-

měnlivá jako její nesčetné projevy. Pro vytvoření smyslu pro pospolitost a jednotu v rámci všeobecné lidské rodiny se již bezpochyby podařilo učinit mnoho. Zároveň se však neomezené možnosti internetu, jehož prostřednictvím mají lidé snadný přístup ke zdrojům netřídění informací, mohou snadno stát nástrojem rostoucího tříštění: jednota poznání je narušena a souhrnné schopnosti kritiky, rozlišování a usuzování, kterým vyučují akademické a etické tradice, občas leží ladem nebo jsou opomíjeny.

Naskytá se pak přirozeně otázka, jak může náboženství kulturám světa pomoci, aby mohly čelit dopadu rychlé globalizace. Mnozí lidé snadno poukazují na zjevné rozdíly mezi náboženstvími, avšak my jako lidé věřící či nábožensky

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

založení stojíme před výzvou hlásat jasně to, co je nám společné.

Abrahamův první krok ve víře a naše kroky na cestě do nebo ze synagogy, kostela, mešity či chrámu provázejí náš jediný lidský osud a mohli bychom říci, že otevírají cestu k věčnému Jeruzalému (srov. Zj 21,23). Podobně je každá kultura se svou specifickou schopností dávat a přijímat výrazem jediné lidské přirozenosti. Žádného jedinice však jeho kultura nemůže plně vyjádřit a on či ona ji vždy přesahuje v neustálém hledání něčeho, co stojí mimo ni. Z této perspektivy, drazí přátelé, se nám odkrývá možnost jednoty, která nespočívá v uniformitě. I když se rozdíly, které v mezináboženském dialogu analyzujeme, mohou někdy jevit jako bariéry, nemusí přesto zatemňovat společný pocit uctivé bázně a respektu k tomu, co je všeobecné i absolutní, k pravdě, která věřící nutí, aby navazovali vztahy. Společně sdílíme přesvědčení, že transcendentní skutečnosti mají svůj zdroj ve Všemohoucím a nesou stopy toho, kterého věřící povyšují nad sebe, nad své organizace, nad naši společnost i svět. Takto můžeme kulturu nejen obohatit, ale také ji utvářet: život v náboženské věrnosti odráží pronikavou přítomnost Boha a vytvářejí tak kulturu, která není omezena místem ani časem, ale je zásadně utvářena principy a skutky vyplývajícími z víry.

Náboženská víra předpokládá pravdu. Ten, kdo věří, zároveň hledá pravdu a podle ní žije. Třebaže se prostředky, skrze které chápeme objevování a předávání pravdy, v jednotlivých náboženstvích částečně liší, nesmíme se nechat odradit od úsilí dosvědčovat sílu pravdy. Společně můžeme hlásat, že Bůh existuje a že jej

lze poznat, že země je jeho stvořením, že my jsem jeho tvorové a že volá každého člověka k takovému životnímu stylu, který respektuje jeho plán se světem. Přátelé, věříme-li, že máme kritérium k posuzování a rozlišování, které je božského původu a určené celému lidstvu, pak nemůžeme polevit v úsilí nechat toto poznání působit na občanský život. Pravda musí být nabízena všem, neboť slouží všem členům společnosti. Vrhá světlo na základy morálky a etiky, prostupuje rozum silou překračovat vlastní meze a dát tak výraz našim společným nejhlubším očekáváním. A tak aniž by ohrožovala toleranci rozdílů nebo pluralitu kultur, umožňuje pravda shodu, zachovává rozumnost, poctivost a ověřitelnost veřejné debaty a otevírá cestu k pokoji. Ochota k poslušnosti vůči pravdě ve skutečnosti rozšiřuje náš pojem rozumu a prostor jeho užívání a umožňuje pravý dialog kultur a náboženství, kterého je dnes obzvláště zapotřebí.

Každý z nás zde přítomných také ví, že Boží hlas je dnes slyšet stále méně zřetelně a samotný rozum se mnohdy stal hluchým k tomu, co je božské. Toto „prázdnost“ však není mlčením. Je to naopak lomoz egoistických nároků, prázdných slibů a falešných nadějí, které velmi často pronikají i do toho prostoru, ve kterém nás hledá Bůh. Můžeme pak vytvářet prostory a oázy pokoje a hluboké reflexe, v nichž lze znovu naslouchat Božímu hlasu, kde lze odhalit jeho pravdu uvnitř univerzality rozumu a kde může být jedinec, bez rozdílu bydliště, etnika, politického zaměření nebo náboženské víry, respektován jako osoba, jako lidská bytost, jako bližní? V době bezprostředního přístupu k informacím a se společenskými tendencemi, které rodí určitý druh monokultu-

ry, odporuje hluboká reflexe vzdalování se Boží přítomnosti, posiluje rozum, podněcuje kreativitu, usnadňuje kritické hodnocení kulturních zvyklostí a udržuje univerzální hodnotu náboženské víry.

Drazí přátelé, instituce a skupiny, které zastupujete, se účastní mezináboženského dialogu a prosazují kulturní iniciativy na nejrůznějších úrovních. Od akademických institucí – a zde bych rád zmínil zvláště výjimečné úspěchy Betlémské univerzity – ke skupinám rodičů v nouzi, od hudebních a uměleckých iniciativ k odvážnému příkladu obyčejných matek a otců, od uskupení věnujících se dialogu až po charitativní organizace každodenně dokazujete své přesvědčení, že naši povinnost před Bohem nevyjadřuje jen kult, ale také láska a péče o společnost, o kulturu, o náš svět a o všechny ty, kteří žijí v této zemi. Někteří by chtěli, abychom uvěřili tomu, že naše rozdíly jsou nezbytnou příčinou rozdělení a proto je lze nanejvýš tolerovat. Někdo dokonce tvrdí, že naše hlasy mají umlknout. My však víme, že rozdíly není nikdy nutné chybně vykládat jako nevyhnutelné zdroje třenic či napětí, ať už mezi námi samotnými nebo obecně v celé společnosti. Představují naopak pro osoby odlišných náboženství skvělou příležitost, jak společně žít v hlubokém respektu, úctě a porozumění a vzájemně se povzbuzovat na cestách Božích. Podníceni Všemohoucím a osvíceni jeho pravdou můžete odvážně pokračovat v cestě, respektovat vše, co nás odlišuje, a podporovat vše, co nás sjednocuje jako tvory obdařené touhou přinášet naději svým komunitám i světu. Bůh ať nás po této cestě vede.

*Přeložil P. Milan Glaser SJ
Česká sekce Radia Vatikán*

Dokončení ze str. 9

volání, abyste se stali tvůrci spravedlivé a mírumilovné společnosti, složené z lidí různé náboženské a etnické příslušnosti. Tyto skutečnosti – což bych rád znovu zdůraznil – musí vést nikoli k rozdělování, ale ke vzájemnému obohacování. Posláním a povoláním Univerzity v Madařbě je právě to, aby vám pomáhala plněji se na tomto vznešeném úkolu podílet.

Drazí přátelé, rád bych znovu blahopřál latinskému jeruzalémskému patriarchátu a povzbudil ty, kterým tento projekt leží na srdci, i ty, kteří se již do apoštolátu výchovy v této zemi zapojili. Pán ať vám žehná a podporuje vás! Modlím se, aby se vaše sny brzy staly skutečností, abyste viděli generace kvalifikovaných mužů a žen, ať křesťanů či muslimů nebo jiných náboženství, schopných zaujmout

své místo ve společnosti a obdarovaných profesními dovednostmi, dobře informovaných ve svém oboru a vychovaných hodnotami rozvážnosti, poctivosti, tolerance a pokoje. Vám, vašim budoucím studentům a personálu této univerzity i jejich rodinám vyprošuji hojnost požehnání od všemohoucího Boha.

*Přeložil P. Milan Glaser SJ
Česká sekce Radia Vatikán*

ZE ŽIVOTA SPOLEČNOSTI

Meze popisu reality

Kvantový fyzik získává Templetonovu cenu za rok 2009

Foto: www.templetonprize.org

Francouzský fyzik a filosof přírodních věd Bernard d'Espagnat získal Templetonovu cenu za rok 2009. Templetonova cena je udělována od roku 1972 s cílem povzbudit bádání v duchovních oblastech. Podle přání jejího zakladatele investičního bankéře Sira Johna Templetona je její výše vždy stanovena tak, aby přesahovala Nobelovu cenu a bylo tak podtrženo, že bádání v duchovních oblastech je pro lidstvo ještě prospěšnější než bádání v přírodních vědách. V oficiálním zdůvodnění se uvádí, že d'Espagnat získal Templetonovu cenu za objevy v oblasti filosofických důsledků kvantové fyziky, které nám otvírají cesty k novému chápání reality a limitů vědeckého poznání.

Na filosofy, kteří se vyjadřují ke kvantové teorii, se fyzikové často dívají se snad trochu hnidopišským despektem. Bernard d'Espagnat má však v tomto směru krytá záda. Na své doktorské práci v oboru fyziky elementárních částic pracoval pod vedením nositele Nobelovy ceny Louise de Broglieho, poté pracoval v Chicagu jako stážista u Enrica Fermiho (konstruktéra prvního jaderného reaktoru) a konečně třetí nositel Nobelovy

ceny, jenž byl d'Espagnatovým nadřízeným, byl Niels Bohr – jeden z „otců zakladatelů“ kvantové fyziky. Sám d'Espagnat pak svými pracemi ze sedmdesátých let přispěl k osvětlení toho, že mnohé předpovědi kvantové fyziky jsou skutečně podivné a že tyto podivnosti lze ověřit experimentálně.

Zřejmě tedy existuje jakási skrytá, zahalená realita, která je v pozadí všech jevů a kterou věda nepopisuje. Tuto realitu můžeme dle d'Espagnata jen čas od času zahlédnout.

Zvláštní charakter kvantové fyziky

Kvantová fyzika má velmi zvláštní postavení. Snad všichni jsme někdy od svým učitelů matematiky či fyziky slyšeli větu „napřed tomu musíte rozumět, pak teprve to dokážete vypočítat“. Nuže – pro kvantovou fyziku tohle neplatí. Kvantová fyzika nám umožňuje dělat přesné a konkrétní předpovědi, umožňuje nám ledacos spočítat, lze ji prověřovat experi-

mentálně. Dokážeme ji používat. Ale ve skutečnosti jí nerozumíme. Nerozumíme její samotné podstatě, nerozumíme tomu, jakým způsobem popisuje realitu. Nejde tady o neporozumění žáka, který nepochopil výklad profesora. Kvantové fyzice zkrátka nerozumí nikdo.

Nemožnost popsat realitu

Kvantovou fyziku používáme při popisu jevů z oblasti mikrosvěta. Tedy při popisu chování elementárních částic jako elektronů, protonů a neutronů, při popisu interakce světla s hmotou ale třeba taky při modelování chemických reakcí. Zvláštní a někdy trochu kontra-intuitivní charakter kvantové fyziky se projevuje více způsoby. Asi tím nejzásadnějším problémem je, že při aplikování kvantové fyziky narazíme na potíže, když se budeme snažit objektům přiřadit nějaké vlastnosti. Zní vám to zmatené? Právem. Naše běžné chápání světa totiž vychází z toho, že když objekt má nějakou vlastnost (rychlost, teplotu, hmotnost), tak ji má nezávisle na tom, zda ji v tu chvíli někdo měří nebo ne. Padesátikilový pytel brambor má padesát kilo i poté, co jej sundám z váhy, zajíc je hnědý, i když zaběhne za obzor, auto jede stovkou, i když je radar zrovna vypnutý a Měsíc existuje, i když se na něj zrovna nikdo nedívá. A právě tuto samozřejmost – že věci nějaké vlastnosti zkrátka *mají* – kvantová fyzika popírá.

Co více, tuto „neexistenci vlastností“ lze experimentálně ověřit. V průběhu posledních třiceti let bylo provedeno několik pokusů navržených tak, aby prověřovaly speciálně tento rys kvantové fyziky a všechny vedly ke stejným závěrům (příznivým pro kvantovou fyziku a nepříznivým pro zdravý rozum). Ony experimenty se samozřejmě netýkaly pytlů brambor ani králíků, ve skutečnosti šlo o elektrony a ještě více o fotony. Pro fyziky dodám, že metodologický základ těchto experimentů tvoří tak zvané Bellovy nerovnosti a že první všeobecně přijatý experiment tohoto druhu provedl Alain Aspect se spolupracovníky v roce

ZE ŽIVOTA SPOLEČNOSTI

1982. I nefyziky asi zaujme, že k debatě na toto téma podstatně přispěl i Albert Einstein jako spoluautor dnes již klasického článku o Einsteinově-Podolského-Rosenově paradoxu z roku 1935.

Bernard d'Espagnat se ve svých filosofických úvahách zamýšlel právě nad touto nemožností popsat realitu. Jde skutečně o nemožnost, nikoli neschopnost. Není tomu tak, že by kvantová fyzika byla nedokonalá, neúplná, nedotažená do konce a že by v důsledku toho některé jevy či vlastnosti neuměla popsat. Současná kvantová fyzika jevy i vlastnosti popisuje a popisuje je ve shodě s experimentem – ovšem s tím, že jakýmsi „vedlejším produktem“ tohoto popisu je, že za určitých podmínek některé vlastnosti existují jen tehdy, když je měříme. Jistě, fyzikální teorie se mění, naše poznání se vyvíjí. Za pět set let budou lidé popisovat přírodu jinak než my dnes. Ovšem teď máme k dispozici tento popis, je to popis, jenž vyhovuje všem experimentům,

a d'Espagnat (i jiní) se snaží vyvodit, jaké důsledky z tohoto popisu plynou pro naše chápání reality jako takové.

Tajemství jako podstatná součást bytí

D'Espagnat ve svých pracích argumentuje, že na jedné straně kvantová fyzika pouze předpovídá výsledky experimentů a tedy by se dalo říci, že se týká jen toho, jak se věci jeví. Na druhé straně ale vede k předpovědím, které jsou experimentálně vyvratitelné, takže zjevně vypovídá o něčem, co existuje reálně, nezávisle na pozorovateli. Zřejmě tedy existuje jakási skrytá, zahalená realita, která je v pozadí všech jevů a kterou věda nepopisuje. Tuto realitu můžeme dle d'Espagnata jen čas od času zahlédnout. Přestože věda je jediným zdrojem opravdového vědění, tuto pravou podstatu věcí můžeme zahlédnout i jinak. Dívá-li se umělecky založený člověk na krásný obraz nebo poslouchá-li vážnou

hudbu, cítí, že se tímto způsobem také dostává k realitě. Intuice vedená vírou či uměním je pro vnímání skryté reality stejně oprávněným nástrojem jako věda. Tajemství není podle d'Espagnata něco negativního, co bychom se měli snažit odstranit. Tajemství musíme přijmout jako podstatnou součást bytí.

Bernard d'Espagnat byl vychován v katolické rodině, k žádnému náboženství se však nehlásí a sám se prohlašuje za „spiritualistu“. Je přesvědčen, že v konečném důsledku všichni pocházíme z nejvyššího bytí, jemuž jsme povinni úctou i bázni a které bychom se neměli snažit pojmově příliš rozškatulkovat. Sám však uvádí, že k tomuto přesvědčení jej vede cit a nikoli kvantová fyzika. Jak říkával svým studentům náboženství brněnský profesor P. Dominik Pecka, „rozum nás může dovést na samotný práh víry, ale ten práh musíme překročit sami“.

Ondřej Šipr
(mezititulky redakce)

Liturgická čtení

24. 5. Neděle	Sk 1,15–17.20–26, Žl 103, 1 Jan 4,11–16, Jan 17,11b–19		
	7. neděle velikonoční		
25. 5. Pondělí	Sk 19,1–8, Žl 68, Jan 16,29–33 sv. Beda Ctihodný, sv. Řehoř VII.	28. 5. Čtvrtek	Sk 22,30; 23,6–11, Žl 16, Jan 17,20–26 sv. Emil
26. 5. Úterý	Sk 20,17–27, Žl 68, Jan 17,1–11a sv. Filip Neri	29. 5. Pátek	Sk 25,13b–21, Žl 103, Jan 21,15–19 sv. Maximin
27. 5. Středa	Sk 20,28–38, Žl 68, Jan 17,11b–19 sv. Augustin z Canterbury	30. 5. Sobota	Sk 28,16–20.30–31, Žl 11, Jan 21,20–25 sv. Zdislava z Lemberka
31. 5. Neděle	Sk 2,1–11, Žl 104, Gal 5,16–25, Jan 15,26–27; 16,12–15		
	Slavnost Seslání Ducha svatého		
1. 6. Pondělí	Tob 1,3; 2,1a–8, Žl 112, Mk 12,1–12 sv. Justin	4. 6. Čtvrtek	Tob 6,10–11; 7,1.9–17; 8,4–9a, Žl 128, Mk 12,28b–34 sv. František Caracciolo
2. 6. Úterý	Tob 2,9–14, Žl 112, Mk 12,13–17 sv. Marcellin a Petr	5. 6. Pátek	Tob 11,5–17, Žl 146, Mk 12,35–37 sv. Bonifác
3. 6. Středa	Tob 3,1–11a.16–17a, Žl 25, Mk 12,18–27 sv. Karel Lwanga a druhové	6. 6. Sobota	Tob 12,1.5–15.20, Tob 13, Mk 12,38–44 sv. Norbert

RC MONITOR – zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Fotografie bez uvedení zdroje pocházejí z Flickr.com. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474. Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/5500. Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, Mgr. Dagmar Kopecká, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. Teologický poradce: P. Mgr. Pavel Mayer OP. Objednávky: Periodikum je distribuováno zdarma a lze jej v požadovaném počtu kusů objednat na adrese redakce. Jeho vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 15 Kč, což ročně znamená 315 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.